

Lapinjärven kunnanvaltuustolle

LAPINJÄRVEN TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2019

1. Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunnan on kuntalain 121 §:n mukaan valmistettava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella ja voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä.

Vuoden 2019 arvioinnin on tehnyt valtuuston 14.6.2017 § 25 valitsema ja 24.1.2018 § 1 täydentämä toimikauden 2017–2021 tarkastuslautakunta. Tarkastuslautakuntaan ovat kuuluneet

Varsinaiset jäsenet

Arto Kujala, puheenjohtaja
Jan-Erik Lill-Smeds, varapuheenjohtaja
Anni Simola
Mirja Hovén
Markku Rantanen

Henkilökohtainen varajäsenet

Juha Westerlund
Kalevi Hoffström
Henna Nieminen
Minna Alatalo
Ilkka Ceder

Tarkastuslautakunta on arvioinut kunnan toimintaa oman tarkastussuunnitelmansa mukaisesti. Lautakunta on perehtynyt kokouksissaan eri toimialojen toimintaan. Kokouksissa on kuultu kunnanhallituksen puheenjohtajaa, kunnanjohtajaa, sivistyslautakunnan puheenjohtajaa, sivistystoimen johtajaa, va. varhaiskasvatuspäällikköä, kirjastotoimen johtajaa, nuorisotyöntekijää, perusturvajaoston puheenjohtajaa, hyvinvointijohtajaa, teknistä johtajaa, taloussuunnittelijaa, KOy Labyrintin ja KOy Lilliputin toimitusjohtajaa.

Tarkastuslautakunta on kokoontunut vuoden 2019 toiminnan arviointiin seitsemän kertaa. Tarkastuslautakuntaa on saanut tiedot kunnan hallinnossa tapahtuneista muutoksista ja talouden kehittymisestä. Lautakunnan jäsenet ovat seuranneet toimielinten päätöksentekoa pöytäkirjoista.

Lautakunnan jäsenten esteellisyydet on otettu huomioon lautakunnan arviointityössä.

Lautakuntaa on kokouksissa avustanut ja pöytäkirjaa on pitänyt Antti Kärkkäinen BDO Audiator Oy:stä. Vastuulliseksi nimetty kunnan tilintarkastaja vaihtui kesken tarkastuskauden. Lapinjärven kunnan tilintarkastusyhteisö BDO Audiator Oy on 9.1.2020 päivätyllä kirjeellään ilmoittanut tarkastuslautakunnalle kunnan vastuunalaisen

tilintarkastajan vaihtumisesta. Lapinjärven kunnan vastuunalaiseksi tilintarkastajaksi BDO Audiator Oy on nimennyt JHT, HT, CIA, CCSA, CISA, CFE Helge Vuodin.

2. Vastineet vuoden 2018 arviointikertomuksessa tehtyihin havaintoihin

Tarkastuslautakunta pyysi arviointikertomukseen 2018 sisältyviin havaintoihin hallintokunnilta vastineita kunnanhallitukselle syyskuun 2019, ja edelleen valtuustolle ja tarkastuslautakunnalle lokakuun loppuun mennessä. Kunnanhallitus on käsitellyt hallintokuntien antamia vastineita 7.10.2019. Kunnanvaltuustossa vastineet on merkitty tiedoksi 16.10.2019. Tarkastuslautakunta merkitsi saadut vastineet tiedoksi kokouksessaan 5.5.2020. Lautakunta keskusteli annetuista ja vastineista ja ottaa huomioihin annetut vastineet vuoden 2019 arviointikertomuksen laadinnassa.

3. Tavoitteiden toteutumisen arviointi

3.1. Tavoitteiden asettaminen

Tavoitteet asetettiin kunnanvaltuuston kokouksessa 12.12.2018, jossa hyväksyttiin talousarvio vuodelle 2019 sekä taloussuunnitelma vuosille 2020-2021. Talousarviota laadittaessa tavoitteet asetettiin valtuuston hyväksymän strategian mukaisina, ja valmistelutyöhön kytkettiin kuntalaisia ja päättäjiä edellisvuosien tapaan. Talouden yleisistä haasteista huolimatta talousarvio laadittiin niukasti positiivisen tuloksen mukaan. Talousarvion laadinnan aikaan näytti siltä, että vuoden 2018 tulos olisi positiivinen tai ainakin lähellä nollaa. Verotulojen ja valtionosuuksien kehitys arvioitiin maltillisesti, vaikka kaikkineen oletettiin niiden kasvavan noin 3 %. Toiminnalliset tavoitteet asetettiin hallintokunnittain osittain yltiöoptimistisiksi. Toimintakertomuksen tuloskorteista ja tekstiosista ilmenee varsin rehellisesti, miten tavoitteet on saavutettu. Keskeisiltä osiltaan tavoitteet on saavutettu hyvin, mutta osittain vain tyydyttävästi ja osin ei ollenkaan. Hyvien tulosten saavuttamiseksi onkin suositeltavaa asettaa tavoitteet korkealle, mutta kuitenkin siten, että ne ovat saavutettavissa resurssien puitteissa hyvin, tai osin jopa mahdollista selkeästi ylittää. Saavuttamattomat tavoitteet, tai asiat joista lakonisesti joudutaan toteamaan jälkepäin, ettei ole tehty, luovat perusteettomasti kuvaa tehottomuudesta ja turhauttavat niin työntekijöitä kuin kuntalaisiakin. Tavoitteiden asettelussa olisi suositeltavaa runsauden sijaan panostaa konkreettisuuteen ja laadullisuuteen.

Talouden kokonaiskuva oli toimintavuoden ensimmäisen kolmanneksen positiivissävytteinen, mutta jo kesäkuussa tehtiin ensimmäiset muutokset talousarvioon erityisesti perusturvan ylittyneiden kustannusten kattamiseksi. Toisen osavuosikatsauksen yhteydessä ei perusturvalle siirretty rahaa, vaan uskottiin sen pysyvän muutetun talousarvion puitteissa. Loppuvuonna noudatettiin erittäin tiukkaa menokuria ja kustannusten ennakointi toteutui suunnitellusti, paitsi sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksissa. Tilinpäätöksen valmistumisen yhteydessä jouduttiin jälleen hyväksymään merkittävät menonylitykset. Toteuma yli budjetoidun johtuu lakisääteisistä palvelutarpeista ja palvelutarpeiden lisääntymisestä, mutta myös osin epäselväksi jääneestä kustannusten noususta ja kulujen kasvamisesta yhteistoiminta-alueen toiminnassa. Yhteistoiminta-alueen kustannusten kertyminen ja niiden seuranta on totutusti tuottanut hankaluuksia, eikä asiaan ole saatu parannusta.

3.2. Strategiset tavoitteet

Marraskuussa 2016 hyväksytyn kuntastrategian toteutumisen kannalta on toimintavuosi 2019 jo lähes valmiin ihmislähtöisen kunnan aikaa. Taloudellisten realiteettien niukkuudesta huolimatta on toiminnassa strategisella tasolla ollut paljon näkyvää ja strategian mukaista toimintaa. Lapinjärven kunnan ja sen strategian mukaisen tavoitteen ihmislähtöisen kunnan ilosanomaa on viety määrätietoisesti niin viranhaltijoiden, luottamushenkilöiden kuin kuntalaistenkin toimesta kaiken Suomen tietoisuuteen. Erityisesti toimintavuonna tehty lapinjärvi-italo-projekti sai osakseen ansaittua huomiota, ja sen myötä kunta ja koko seutu; sen ihmiset ja yritykset saivat myönteistä julkisuutta. Kunnasta ja sen toimintatavoista ollaan kiinnostuneita, ja olemme haluttu kumppani. Strategian mukaan on kuitenkin lähdetty edelläkävijöinä myös uusiin haasteisiin mukaan, ja siten pidetty pyöriä pyörimässä. Valitettavasti joidenkin asioiden eteenpäin vieminen ja ohjaus ovat ajoittain konsernin sisällä olleet epäselviä osalle toimijoista. Ihmislähtöisen kunnan ketteryys ja nopeus ovat paikoitellen jääneet telineisiin.

Talouden näkökulmasta ollaan vielä haasteiden edessä. Pääosin myönteinen kehitys ja tapa tehdä asioita strategian mukaan eivät valitettavasti suojaa kaikissa tilanteissa. Toiminnalliset muutokset, joilla hillitään kustannusten nousua laadusta kiinni pitäen ja sitä jopa parantaen, voidaan ulottaa vain omaan toimintaan. Ostopalvelut tai sopimusten perusteella muiden tuottamat palvelut ovat omien toimien ulkopuolella. Erityisesti yhteistoiminta-alueen toiminnan ohjaus ja saatujen palvelujen valvonta ovat haastavia. Edelleen laskeva asukasmäärä ja verotulojen heikkeneminen herättävät huolta. Tätä kirjoitettaessa koko tilanne on mullistunut, ja elämme poikkeusolojen aikaa. Talouden näkökulmasta tilanne on niin synkkä, ettei sille löydy edes vertailukohtia. Hyvinvointiyhteiskuntamme on haastettu pitkän matkan, uuvuttavaan ja meidät mittavaan kisaan. Suomi selviää, ja Lapinjärvikin selviää, mutta millaisessa kunnassa maalin tullessa elämme, on vielä täysin hämärän peitossa.

3.3. Käyttötalouden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

3.3.1. Konsernihallinto

Toimintavuoden merkittävimpiä muutoksia oli MedGroupin kanssa käynnissä olleen kehittämishankkeen päätyminen ja syyskuun alussa aloittaneen yhteisyrityksen, LapinjärviMehiläisen, toiminnan käynnistyminen. Päätyneen hankkeen kehittämistulosten ja kehittyneen kotihoidon seurauksena sopimuksen mukaista säästökorvausta maksettiin MedGroup Oy:lle. Yhteisyrityksen perustaminen kilpailullisella neuvottelumenettelyllä oli iso ponnistus kunnalle. Monitahoisella sopimuksella on merkittäviä vaikutuksia sekä kunnalle että sen tytäryhtiöille.

Uusien tuulien puhaltaessa merkittävää kunnan kannalta oli myös se mikä ei edistynyt. Keväällä 2019 lopullisesti kaatunut sote- ja maakuntauudistus on Lapinjärven ja sen kaltaisten kuntien kannalta erityisen huolestuttavaa. Ikääntyminen, palvelutarpeiden kasvu ja sairastuvuuden lisääntyminen kunnassa, jossa tulot vähenevät, on liki mahdoton yhtälö. Elinvoimaisuuden ja palveluiden ylläpidon ja saatavuuden turvaaminen kunnan omin toimin on jatkuvasti vaativampi tehtävä.

Taitopaikka-toiminnan jatkaminen ja tehostaminen entisestään sekä monet hankkeet ovat pitäneet työttömyysluvut ja erityisesti pitkäaikaistyöttömyyden matalana. Osatyökykyisten työllistäminen ja osallistaminen työkokeiluun ovat edistäneet kuntalaisten hyvinvointia.

Konsernihallinnon palvelut kunnan omalle organisaatiolle ja kuntalaisille toteutetaan edelleen varsin vähällä henkilöresurssilla. **Jatkossa tulee kiinnittää tarkempaa huomiota työssä jaksamiseen, sijaisuusjärjestelyihin ja palvelutason mitoitukseen. Moniammatillisuus ja osaamisen monipuolisuus ovat tärkeitä, mutta niiden ohella ei täsmäosaamista ja koulutusta tule unohtaa.**

Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota hankkeisiin, niiden hallinointiin sekä raportointiin vuoden 2018 tarkastuskertomuksessa. Konsernihallinto on vastineessaan eritellyt toimenpiteet ja ennen kaikkea kiinnittänyt asiaan selkeästi enemmän huomiota vuoden 2019 aikana. Hankkeiden kautta on saatu paitsi merkittäviä taloudellisia panostuksia myös monipuolista osaamista ja yhteisöllisyyttä. Aineellisten tulosten, kuten Lapinjärvitalojen, ohella on saavutettu kuntalaisten hyvinvointia edistäviä tuloksia.

Konsernihallinnossa määrärahaylitykset olivat lähes 150 000€, johtuen mm IUKKY purkamisesta johtunut alaskirjaus 80 000€, työmarkkinatukimien 24 000€ ja henkilöstökulut 43 000€. Johtoryhmän, erityisesti kunnanjohtajan, työ markkinoinnissa, viestinnässä ja osallistumisessa lukuisiin tapahtumiin niin Lapinjärvellä kuin koko Suomessa ovat edesauttaneet ponnisteluja verkostojen kasvattamisessa ja kumppaneiden löytämisessä.

3.3.2. Perusturvapalvelut

Toimintavuoden aikana merkittävä muutos oli yhteisyrityksen perustaminen. Kotipalveluiden ja Onnikodin siirtyminen uudelle toimijalle sujui jopa yllättävän jouhevasti; sen sijaan aiemmin tutuiksi tulleet haasteet eivät kokonaan jääneet taakse. Henkilöstön saatavuus, osin uusien toimintamallien juurruttaminen ja kokonaisuuden pienuus ovat olleet edelleen ongelmallisia, mutta monilta osin asiat ovat sujuneet myös entistäkin paremmin. Palveluiden saatavuus, yöhoidon kehittäminen ja kotihoidossa panostus asiakkaiden luona vietettyyn aikaan ovat laadullisia parannuksia, joista tosin on koitunut myös merkittävä toimintakulujen kasvu. Honkahovin toimintaa ei suunnitelmista poiketen siirretty uudelle toimijalle, mistä koitui myös lisämenoa budjettiin verrattuna. Pitkäaikaistavoite luopua laitoshoidosta, toteutunee vuoden 2020 loppuun mennessä.

Perusterveydenhuollon palveluiden saatavuus on ollut kokonaisuutena tarkastellen hyvällä tasolla. Osin palveluiden saamiseksi on ollut tarpeen hakeutua Loviisaan ja päivystyksen osalta Porvooseen. Alkuvuoden ajan Lapinjärven terveystalot olivat väistötiloissa, mutta palasivat nopeasti takaisin tuttuun paikkaan. Yhteistoiminta-alueen kulut kasvoivat budjetoidusta reilut 400 000 euroa, vaikka talousarviossa tehtiin toimintavuoden aikana muutoksia. Erityisesti kulut kasvoivat kuljetuspalveluissa ja vuodeosaston käytössä. Vaikeaa kulujen ennakoinnista tekee laskutuksen ja raportoinnin toteutuminen viiveellä. **Tarkastuslautakunta edellyttää, että yhteistoiminta-alueen kustannusrakennetta ja tehokkuutta tarkastellaan siten että kustannusnousua voidaan pienentää kulurakennetta ja toimintoja tehostamalla.**

Erityishuollon palveluiden saatavuudessa ei ole ilmennyt erityisiä ongelmia. Näiden kulujen ennakointi on vaikeaa, sillä palveluiden käyttö riippuu suoraan tarpeesta. Erikoisairaanhoidon osalta toimintakulut alittuivat budjetoidusta lähes 100 000 euroa, mikä kertoo HUSin palveluiden tarkasta suunnittelusta ja taloushallinnon selkeydestä. Kuntastrategian jalkauttaminen on toimialalla jatkunut ja toiminnan tueksi on organisoitunut monipuolista vapaaehtoistoimintaa, mikä myös osaltaan lisää hyvinvointia. Toimialalla on ihmislähtöisyyden poluilla edetty isoja askelia.

3.3.3. Sivistys- ja vapaa-aikapalvelut

Sektorin palveluissa toimintavuoden aikana tapahtuneet merkittävimmät muutokset olivat Kirkonkylän koulun tilojen muutos, kun aiemmin asuntokäytössä olleet tilat saatiin koulun käyttöön sekä suomenkielisen erityisopetuksen järjestäminen syksystä 2019 alkaen omana palveluna. Mobiilikouluhanke jatkui, mutta sen päättämisestä on tehty päätös kevään 2020 aikana.

Varhaiskasvatukseen on kohdistunut monia hankkeita. Liikunnallisuuden edistämiseen on panostettu merkittävästi. Digitaalisuuden edistäminen arjessa ja sähköisten palveluiden ulottaminen toimialalle edistyi huomattavasti. Varhaiskasvatussuunnitelman päivittäminen ja siihen liittyneet koulutukset ovat parantaneet palveluiden laatua. Merkillepantavaa on myös se, että palveluiden kysynnässä on tapahtunut jopa pientä kasvua. Varhaiskasvatuksen tulosalueen budjetoinnin selkeä virhe aiheutti toimenpiteistä huolimatta noin 90 000 € ylityksen. Toimintavuoden aikana tehtiin päätös lasten kotihoidon tukemisesta, mutta päätöksen toimeenpano alkaa vasta vuoden 2020 puolella.

Perusopetuksen tulosalueen kuluylitys oli kaikkiaan reilut 80 000 €. Merkittävimmät syyt olivat henkilöstökulujen, erityisesti matkustamiseen liittyneiden kulujen ennakoimaton kasvu. Etäkoulukokeilun jatkaminen ja laitehankintojen toimeenpano ovat edistäneet niin henkilöstön kuin oppilaiden valmiuksia merkittävästi. Kevään 2020 koronakriisin aiheuttama siirtyminen kaikkia koskevaan etäopetukseen on siten pystytty toimeenpanemaan keskimääräistä paremmin. Yläkouluja ja erityisesti suomenkielistä lukiokoulutusta koskeva Kouvolan päätös lakkauttaa Elimäen lukio on aiheuttanut huolta ja epätietoisuutta. Taloudellisista seikoista johtuvien päätösten valmistelu ja toimeenpano olisi toteutettava siten että ne, joita asiat koskevat saisivat tarpeelliset tiedot.

Kirjasto- kulttuuri-, liikunta- ja muut vapaa-aikapalvelut ovat kokonaisuutena hoidettu kiitettävästi toimintavuoden aikana. Määrärahaylityksiä ei ole tullut, mutta resurssien pienuudesta huolimatta on näilläkin sektoreilla jälleen kerran kyetty tuottamaan kuntalaisille laadukkaita ja monipuolisia palveluita yhdessä vapaaehtoisten ja yhdistysten kanssa. Kirjaston ympärillä oli vuoden mittaan kuohuntaa, kun kirjaston tiloihin ja toimintaan on tehty muutoksia. Tämä osoittaa osaltaan sen, että palvelu koetaan tärkeäksi ja se kiinnostaa ihmisiä. Nykyaikaisen kirjaston toiminnan luonne elää ajassa, ja sen sisältöä on jatkuvasti kehitettävä.

Sivistyslautakunta on kokoontunut vuoden aikana 11 kertaa, ja kokousaineistoista käy ilmi, että henkilöstön vaihtuvuutta on ollut varsin paljon. Sivistyspalveluiden toiminnassa korostuu henkilöstö; lähes puolet kunnan työntekijöistä on sivistyspalveluissa. Lisäksi toimitilojen ylläpidon kautta teknisen sektorin resurssia kohdentuu sektorille paljon. Sektorilla on ollut lukuisia hankkeita, joista osa edelleen jatkuu. Hankkeet ovat mahdollistaneet osaltaan laadun parantamista. Tulevaisuuden

alakouluratkaisua ja vaihtoehtoja on valmisteltu ja selvityksiä on tehty mukaan lukien alustavaa hankesuunnittelua. Soteuudistuksen toteutuessa kunnalla on jatkossakin merkittävät velvoitteet sivistyspalveluiden järjestäjänä. **Toiminnan suunnitteluun on jatkossa panostettava ja valmistelussa on perehdyttävä huolellisesti päätöksien taloudellisiin vaikutuksiin.**

3.3.4. Tekniset palvelut

Sektorin toiminnassa ei vuoden aikana tapahtunut suuria muutoksia, sopimusten kilpailutuksia ja uusia sopimuksia lukuun ottamatta. Kiinteistökantaa pienennettiin muutamien kiinteistöjen myynnillä, mutta sektorilla on edelleen useita kiinteistöjä, joista voitaisiin luopua. Kuntalaisten näkökulmasta teknisen toimen palvelut ovat olleet resursseihin nähden kohtuullisella tasolla ja pääosa tavoitteista saavutettiin. Porlammin koulukiinteistön tilanne on edelleen ratkaisematta. Vesihuoltolaitoksen talouteen saatiin kohennusta, ja se tekikin toimintavuonna positiivisen tuloksen liikevaihdon kasvamisen myötä. Investointipaine Kirkonkylän jätevedenpuhdistamoon ei ole poistunut listalta. Asian ratkaisua on selvitetty, mutta lopullisia päätöksiä ei ole toistaiseksi tehty. Taloudellisten tunnuslukujen osalta tekninen toimi alitti vielä muutosten jälkeenkin pienentyneen talousarvion.

3.4. Investointitalouden toteutuminen

Investointeihin varattiin budjetissa 879 000 €. Toteuma oli nettona 631 000 €. Merkittävimmät poikkeamat (toteumaprosentti) olivat: Kirjaston korjaustyöt (54,6%), päiväkodin jäähdytys ja sisäilma (51,7%), Husulanmäen kunnallistekniikka (42,5%). Kokonaan toteuttamatta jäivät mm. Kiipeilypaikat, Puhdistamon saneeraus, jätevesipumppujen uusiminen. Suurin osa investoinneista oli summiltaan varsin pieniä, ja toteutuneiden osalta kustannukset vastasivat hyvin arvioituja kustannuksia. Investointien tulevaisuusnäkökulma on haastava, sillä mittavimmat niistä kuten jätevedenpuhdistamo ja kouluhanke ovat talouden näkökulmasta erittäin vaikeita toimeenpanna, vaikkakin luonteeltaan välttämättömiä.

3.5. Kunnan talous

Lapinjärven kunnan talous on toimintavuoden aikana painunut selvästi odotuksia heikommaksi. Verotuottojen positiivinen kehitys ja loppuvuodesta ennakkoon saatu ylimääräinen valtionosuus parantavat osaltaan tulosta merkittävästi. Edellä mainituista lisätuloista huolimatta kunnan tilikauden tulos on reilut 400 000 € alijäämäinen. Talouden sopeuttaminen on jo lähtötilanteessa erittäin haastavaa ja kun nyt kevään 2020 aikana olemme ajautuneet poikkeusoloihin, on tilanne huolta herättävä. Palvelutuotannon tehostamista ja uudelleenorganisointia on mahdollista tehdä vain rajallisesti. Valitettavasti näyttää siltä, että karsinnassa on käytännössä liki kaikki eilakisäiteinen toiminta. Kireän talouden ja synkkien näkymien keskellä ei lämmitä edes se, että ongelmat ovat kuntakentän toimijoilla yhteiset; pikemminkin päinvastoin. Nyt on löydettävä ystävät ja kumppanit, joiden kanssa päästään kaikkia hyödyttävään ja peruspalvelut takaavaan tilanteeseen.

Talouden suunnittelu- ja seurantaprosessit ovat olleet pääosin hyvällä tasolla. Toimintakertomuksessa on mainittu muutamia selkeitä virheitä budjetoinnissa ja toiminnan kulujen arvioinnissa. Sektorilautakuntia kehoitetaan jatkossa perehtymään toiminnan sisältöön ja tehtyjen päätösten talousvaikutusten arviointiin huolellisesti, jotta ikäviltä yllätyksiltä välttyttäisiin.

Verotulot kokonaisuutena toteutuivat lähes ennakoidusti, ja kasvua vuodesta 2018 oli lähes 400 000 €. Yhteisöveron osuus kasvoi edellisestä vuodesta noin 52 000 €, kiinteistöveron tuotto oli 560 000 €, 16 000 € edellisvuotta enemmän. Valtionosuutta saatiin 7,23 milj. €, kasvua lähes 6 % (n. 400 000 €). Tähän tosin sisältyy ennakkona maksettu kiky-kompensaatio n. 200 000 €. KSOYn osingot (860 000 €) kasvoivat edellisestä vuodesta noin 20 000 €. Kunnan tulos oli kuitenkin lopulta hieman yli 400 000 € alijäämäinen. Toimintavuosi oli neljäs perättäinen alijäämäiseksi jäänyt vuosi. Kunnan lainakanta kasvoi, ollen vuoden lopussa 3053€/asukas. Tuottojen lisääntymisestä huolimatta menot ovat suhteessa kasvaneet vieläkin nopeammin.

4. Henkilöstö

Kunnan henkilöstön kokonaismäärä vuoden lopussa on edelleen hieman laskenut. Vakinaisia henkilöstöstä on 80 hlöä (69%), määräaikaista ja sijaisia on 30 hlöä (26%). Loput 7 hlöä (5%) on työllistettyjä ja oppisopimushenkilöstöä. Kesällä työllistettiin nuoria tarjoamalla kaikille 2003 syntyneille työpaikka. Työssä oli 15 nuorta. Henkilöstön työtyytyväisyys on kasvanut ja erilaisten poissaolojenkin määrä on edelleen hienoisessa laskussa. Pienellä henkilöstöllä tehdään paljon, joten panostukset työhyvinvointiin, koulutukseen ja työn tekemisen edellytyksiin ovat tärkeitä jatkossakin. **Taloustilanteen kiristyessä entisestään työn henkinen kuormittavuus ja henkilöstön jaksaminen ovat koetuksella. Niukoilla resursseilla on pyrittävä tekemään laadukkaasti, luoden selkeät painopisteet tärkeimpiin asioihin.**

5. Kuntakonserni

Kunnan kokonaan omistamilla konserniyhtiöillä Labyrintti Oy, Kiinteistöosakeyhtiö Lilliputti Oy, Kiinteistöosakeyhtiö Taitotalo Oy, Lapinjärven Lämpö Oy kulunut toimintavuosi oli talouden näkökulmasta ennakoidun mukainen. Konserni ohjaus ja talouden seurannan tärkeys eivät kaikilta osin ole kuitenkaan toteutuneet, sillä jo pelkästään konserniohjeen päivittäminen herätti runsasta keskustelua. Hyväksytyt konserniohjeen noudattaminen on osapuolten velvollisuus ja konsernin kokonaisedun määrittely on viime kädessä valtuuston vastuulla. Strategiset tavoitteet johdetaan kuntastrategiasta ja niiden osalta ei epäselvyyksiä jää. Henkilösuhteiden, toimijoiden roolien arviointi ja tavoitteiden tahallinen väärinymmärtäminen ovat olleet osaltaan aiheuttamassa syntyneitä tilanteita.

Konsernin tulos painui alijäämäiseksi reilut 700 000 €. Tunnuslukujen valossa konsernin kertynyt alijäämä (1 109 €/asukas) täyttää kriisikuntakriteerin, jossa alijäämä ylittää 1 000 € rajan/asukas, ja edellisenä vuonna 500 €/asukas. Alijäämän kasvu ja asukasluvun väheneminen samanaikaisesti johtavat tilanteeseen. Kunnanhallitus on asettanut ennakoivasti talouden tasapainottamistyöryhmän, jonka tehtävänä on nopeilla

toimilla löytää keinoja kuluvan vuoden 2020 tilanteeseen, sekä pysyvämpiä rakenteellisia ratkaisuja löytäen saattaa konsernin talous paremmalle tolalle. Konsernin velkaantuneisuutta kuvaavat tunnusluvut ovat nekin hälyttävällä tasolla. Konsernin kokonaislainamäärä on lähes 20 milj. € (kasvua edellisestä vuodesta lähes 2 milj. €). Lainamäärä/asukas on 7 514 €/asukas, vuoden 2018 keskiarvo koko maassa oli 6 648 €/asukas. Suhteellinen velkarasite 88,3% on merkittävä.

Konsernia tarkastellessa viimeisten vuosien ajalta on vuosikate/asukas noussut, mutta samaan aikaan tehdyt merkittävät investoinnit ovat kasvattaneet lainamäärän tasolle, jossa toiminnan rakenteisiin on puututtava läpi koko konsernin. **Konsernitason toiminnan ymmärtäminen ja talouden seuranta ja toimenpiteet havaintojen perusteella ovat välttämättömiä. Tarkastuslautakunnan konsernihallinnolta saama vastine edellisen vuoden tarkastuskertomukseen on otettava vakavasti huomioon.**

Konsernijohdon vastaus tarkastuslautakunnalle vuoden 2018 tarkastuskertomuksessa esitettyyn huoleen **“Konsernin tilanteen seuraaminen entistäkin tärkeämpää”**

Tämä on totta. Tähän on pyritty entistä enemmän panostamaan mm. aloittamalla konserniohjeen päivitys. Konserninäkökulmaa myös tuodaan esille raporteissa, talousarvion laadinnan ohjeissa ja iltakouluissa sekä muussa ohjeistuksessa. Edelleen yhteistyö konsernin sisällä vaatii vahvistamista ja myös omistajaohjauksen merkityksen kirkastaminen yhtiöille vaatii vielä työtä. Avainasemassa ohjauksessa on lain nojallakin kunnanjohtaja ja kunnanhallitus. Näiden rooli ei ole koko konsernin tasolla vielä ihan selvä kaikille osapuolille.

6. Arvioinnin yhteenveto

Tarkastuslautakunta katsoo tarkastushavaintoihinsa viitaten, saatuihin selvityksiin ja katsauksiin sekä toimintakertomuksessa esitettyyn viitaten, että valtuuston asettamat taloudelliset tavoitteet on saavutettu välttävästi, toiminnalliset tavoitteet pääosin hyvin ja laadulliset tavoitteet hyvin toimintavuonna 2019.

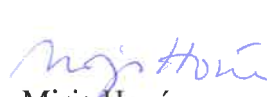
Tarkastuslautakunta esittää, että valtuusto edellyttää tulosalueiden antavan vastineensa lihavoiduilla merkittyihin havaintoihin ja huomioihin kunnanhallitukselle syyskuun loppuun mennessä ja edelleen valtuustolle ja tarkastuslautakunnalle lokakuun loppuun mennessä.

Lapinjärvellä 5. päivänä toukokuuta 2020

Arto Kujala
puheenjohtaja

Jan-Erik Lill-Smeds
varapuheenjohtaja

Anni Simola
jäsen

Mirja Hovén
jäsen

Ilkka Ceder
varajäsen